

De gemeenteschuld

In haar ruimste betekenis bestaat de gemeenteschuld uit alle bedragen die de gemeente aan derden verschuldigd is en omvat ze, naast leningen, ook de openstaande facturen. Boekhoudkundig gezien vertegenwoordigt die definitie van de schuld alle beroep dat men doet op fondsen van derden als tegenhanger van het eigen vermogen van de gemeenten. Op **financieel vlak** is de gemeenteschuld beperkt tot alle vormen van leningen (op korte en lange termijn) die bij of via de financiële sector werden aangegaan (bankschuld of uitgifte van effecten).

Gezien het grote aantal betrokkenen en de soms complexe financieringsformules, is de "reële" gemeenteschuld vrij moeilijk te omschrijven. Er zijn verschillende indelingen mogelijk:

Directe of indirecte schuld

- De **directe schuld** bestaat uit de leningen die door de gemeenten werden aangegaan en waarvan de aflossingen volledig ten laste van de gemeente zijn (leningen "eigen aandeel"), alsook uit de schuld die gedeeltelijk ten laste komt (doorgaans pro rata de tegemoetkoming van de gemeente in de financiële lasten). De leningen die door de gemeente werden aangegaan, maar waarvan de aflossingen volledig ten laste zijn van de subsidiërende overheid (gewesten, gemeenschappen of staat), maken geen deel uit van de directe gemeenteschuld.
- De **indirecte schuld** omvat de leningen die werden aangegaan door andere instellingen die impliciet of expliciet de waarborg van de gemeente genieten. Het zijn dus de diverse verbintenissen aangegaan door derden (OCMW's, kerkfabrieken, intercommunales, vzw's) waar voor de terugbetaling mogelijk een beroep zal worden gedaan op de gemeente.
- De totale directe en indirecte schuld vormt de **geconsolideerde gemeenteschuld**.

Brutoschuld of nettoschuld

De **nettoschuld** bestaat uit de (bruto) directe schuld, waarvan de financiële activa van de gemeente worden afgetrokken. Tot deze financiële activa die op de balans voorkomen, behoren de thesauriebeleggingen op ten hoogste 1 jaar, de liquide middelen en de terug-

vorderingen van aflossingen van leningen (lasten van leningen overheidsaandeel en van leningen voor derden enz.).

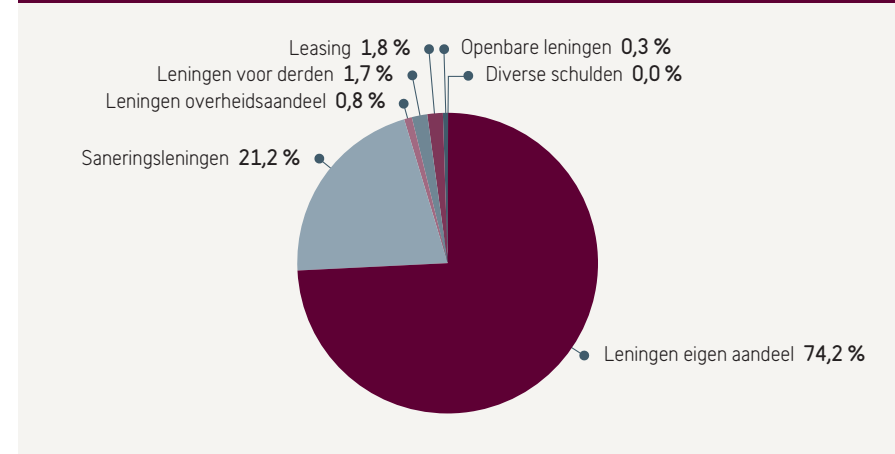
Schuldcategorieën (doel/vorm)

Een eerste onderscheid heeft betrekking op de schuld op korte en op lange termijn. Naast de financiële kosten van de leningen en de financiële schuld op rekeningen-courant, omvat de **financiële schuld op korte termijn** (in boekhoudkundige zin) vooral de jaarlijkse terugbetaling van het kapitaal, d.i. de langetermijnschuld die binnen het jaar vervalt.

Wat de **langetermijnschuld** betreft (d.w.z. de schuld op meer dan 1 jaar) die het grootste deel van de schuld uitmaakt, onderscheidt de gemeentebalans (*grafiek*):

- De **schuld "eigen aandeel" voor investeringen**, die vaste activa als tegenhanger heeft. Het gaat om de belangrijkste component van de langetermijnschuld (74,2 %).
- De **"saneringsschuld"** (21,2 %), door de gemeente aangegaan voor het aanzuiveren van een financieel tekort van het bestuur zelf of van een derde instelling (ziekenhuis,

Componenten van de gemeenteschuld op lange termijn - Balans 2010

intercommunale enz.). We wijzen erop dat deze praktijk theoretisch in strijd is met de principes van de gemeenteboekhouding (*fiche 9*) en meer algemeen die van een gezond beheer, dat het gebruik van middelen van de buitengewone begroting (met name leningen) uitsluit om het evenwicht van de gewone begroting (d.w.z. de gewone werking van de gemeente) te behouden of te herstellen.

- De **leasingschuld** (1,8 %), die overeenstemt met de - doorgaans - roerende goederen (voertuigen, informaticamateriaal) die gefinancierd worden met de formule van de huurfinanciering. Via die formule verwerft de gemeente goederen die pas definitief haar eigendom worden nadat aan het einde van het leasingcontract een aankoopoptie wordt gelicht. In afwachting wordt het goed in de balans ingeschreven (en afgeschreven), net als de overeenkomstige lening, en beschikt de gemeente tijdens de looptijd van het contract over aanvullende diensten (onderhoud, herstellingen, advies enz.).
- De **schuld "overheidsaandeel"** (0,8 %), die bestaat uit leningen die door de gemeente werden aangegaan, maar waarvan de lasten volledig of grotendeels door de subsidiërende overheid (staat, gewesten, gemeenschappen) worden gedragen. Van deze formule, eigenlijk een debudgetteringsmechanisme, werd enkele jaren geleden afgestapt, zodat de uitstaande bedragen geleidelijk afnemen.
- De **schuld "voor derden"** (1,7 %), die bestaat uit de leningen die de gemeenten voor een andere lokale entiteit aangaan (OCMW, autonoom gemeentebedrijf, kerkfabriek enz.); die entiteit draagt alle financiële lasten via terugbetaling aan de gemeente.
- De rest van de langetermijnschuld bestaat uit openbare leningen (0,3 %) en diverse schulden (0,0 %).

Enkele cijfers

- Op basis van de (geëxtrapolerde) balansen 2010, bedraagt de directe brutoschuld van de gemeenten meer dan 14,8 miljard EUR.
- De langetermijnschuld domineert, vermits ze 79,9 % van de totale schuld vertegenwoordigt, tegenover 17,9 % voor de kortetermijnschuld.

- In relatieve termen vertegenwoordigt de gemeenteschuld 4,2 % van de totale overheidsschuld en 21,3 % van de totale passiva van de gemeenten. Het schuldniveau van de gemeenten lijkt globaal genomen dus redelijk, zowel ten opzichte van hun vermogen als van het schuldniveau van de andere openbare overheden. De gemeenten realiseren ongeveer 50 % van de overheidsinvesteringen dus verdient dit een bijzondere vermelding.
- De gemeenten bezitten ook niet te verwaarlozen financiële activa ten belope van 5,6 miljard EUR, d.w.z. 9 % van de totale activa. De nettoschuld van de gemeenten bedraagt bijgevolg 8,9 miljard EUR.

Verantwoordelijke uitgever: Dirk Smet, Belfius Bank, Pachecolaan 44, 1000 Brussel
RPR Brussel BTW BE 0403.201.185 – JUNI 2012

